

2. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України : закон України від 22 лютого 2006 р. № 3460-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.

3. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12 березня 2013 р. № 230 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 30. – Ст. 1043.

4. Гурін В. В. Службове розслідування в органах внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / А. А. Стародубцев. – К., 2003. – 19 с.

ТКАЧУК О. М.

студентка 5 курсу історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ПРИЧИНА ЗЛОЧИННОСТІ

На початку ХХ століття найбільшого поширення соціологічна кримінологія отримала за кордоном, а саме в США. Перше великомасштабне дослідження в галузі кримінології було розгорнуте Чиказьким університетом в 20-их рр. під керівництвом Ернеста Берджесса.

Інтерес до кримінології, пояснювався тим, що саме в Чикаго виникли особливі проблеми, що стали пізніше проблемами всіх великих міст США. Введення «сухого закону» викликало зростання організованої злочинності. З особливими проблемами зіткнулося Чикаго. У 20-их рр. в результаті зіткнень гангстерських банд було вбито понад тисячу осіб. Вбивць не судили, так як не було свідків, які могли б дати свідчення. До цього часу організації гангстерів вже впливали на політику міської влади, забезпечуючи собі таким чином безпеку[3, с. 74].

У травні 1929 р. президент Гувер призначив Комісію з питань виконання законів і здійснення правосуддя, доручивши їй вивчити проблему злочинності і беззаконня в США. Одночасно в 20-их рр. в Чиказькому університеті почали проводитися серйозні кримінологічні дослідження.

Чиказька школа кримінології розвивалася в руслі американської, або соціологічної школи, оскільки основний акцент робився на соціологію. Дослідники школи розглядали місто як лабораторію з вивчення соціальних взаємодій. У 1925 р. Парк і Берджес у праці «Місто» розглядали девіантну поведінку в умовах зростання міст. Соціологи школи проводили дослідження щодо впливу міграційних процесів на соціальну структуру міста [1, с. 40].

Еміль Дюркгейм стверджував, що суспільству, яке функціонує нормально, завжди притаманний високий рівень згуртованості. Вона виявляється в тому, що більшість людей солідарні в ідеалах, цілях, уявленнях щодо позитивного і негативного. Періодично, в разі порушення суспільної рівноваги, що може статись внаслідок економічного лиха або через стрімке підвищення рівня

достатку в державі, згуртованість людей послаблюється і суспільство дезорганізовується.

Вільям Томас і Флоріан Знанецький в дослідженнях, що проводилися з позиції соціальної психології, аналізували процеси адаптації польських селян-іммігрантів до нового для них урбаністичного середовища американських міст. На їхню думку, соціальна дезорганізація – це «ослаблення впливу існуючих соціальних правил поведінки на індивідуальних членів групи»[1, с. 41].

До числа соціальних проблем були віднесені делінквентність, пропуски, дитяча смертність, туберкульоз, психічні розлади і злочинність дорослих. К. Шоу і Г. Маккей прийшли до висновку, що злочинність і делінквентність виникають в районах, що примикають до промислових і торговельних. В американських містах високим рівнем злочинності відрізняються найбільш бідні райони, незалежно від того, знаходяться вони біля центру міста або на околицях.

У результаті закономірною стає ситуація, в якій виживають найбільш пристосовані. Г. Маккей та інші дослідники аналізували стан чоловічої злочинності в різних районах Чикаго та інших міст і прийшли до наступних висновків:

- 1) в окремих районах міста існує різний рівень делінквентності;
- 2) найвищий рівень делінквентності характерний для районів з високою орендною платою за житло, які розташовані недалеко від центру міста; в міру віддалення від центру рівень делінквентності знижується, але близько великих торгових і промислових центрів він знову високий;

- 3) райони, де рівень пропусків занять школярами високий, одночасно характеризуються великою завантаженістю судів справами неповнолітніх, а також переважаністю місцевих в'язниць дорослими правопорушниками[1, с. 42].

У центрі уваги Чиказької школи була екологія злочинності, тобто питання концентрації злочинності і делінквентності, пияцтва, проституції, а також інших проявів соціальної патології в певних міських районах, що примикають до місць розміщення промисловості, торгівлі та інших установ.

Роберт Мертон у 1938 р. опублікував статтю під назвою «Соціальна структура та аномія», де вказав на те, що причиною дезорганізованості можуть слугувати суперечності між цінностями, до яких прагне суспільство, та можливостями окремих членів суспільства досягти їх за правилами, що встановлені в цьому суспільстві. Це призводить до того, що особи, які не мають можливості отримати ці блага за правилами, намагаються отримати їх без правил[2].

Більш сучасним варіантом теорії соціальної дезорганізації як причини злочинності, може слугувати книга американського кримінолога, професора університету імені Тафтса, Едвіна Шура – «Наші злочинні суспільства». Роздивляючись американські зразки теорій злочинності, автор приходять до більш глибокого висновку, ніж Р. Мертон. Останній робив нахил на соціально-культурні протиріччя, а Е. Шур писав про протиріччя також в області кримінального законодавства, юстиції, поліції, зовнішньої політики та соціальної нерівності.

Він вважає США злочинним суспільством за наступними показниками: Америка – злочинне суспільство тому як воно нерівне суспільство, так як там

біднота співіснує з багатством. Оголошена в США «війна проти бідності» мало сприяла її скороченню [1, с. 44].

Е. Шур одночасно є противником концепції «бідність – причина злочинності». Він писав, що не тільки бідняки вчиняють злочини. Тим не менше, він також відмічав той факт, що більшість найбільш серйозних аспектів злочинної ситуації тісно пов'язані з соціальною і економічною нерівністю суспільства.

Концепція соціальної дезорганізації як причина злочинності знайшла відображення також в роботі Р. Кларка, який займав пост міністра юстиції при президенті Джонсоні.

Причинами злочинності Р. Кларк вважав вплив расизму, насильство, корупцію, бідність, недоїдання, забруднення навколишнього середовища, розумову відсталість, алкоголізм, наркотизм, страх, ненависть і несправедливість в американському суспільстві. Злочинність, на його думку, відображає характер ладу в цілому[3, с. 78].

Отже, дослідники вказували на односторонність цієї теорії. Не можна шукати причини злочинності тільки в області культури. Культурні протиріччя самі обумовлені більш глибокими соціально-економічними протиріччями.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова Н.Ф. Современная буржуазная криминология: учеб.пособие / Н.Ф. Кузнецова. – М.: Изд-во Московского университета, 1974. – 96 с.
2. Мертон Р. К. Социальная структура и аномия [Электронный ресурс] / Р. К. Мертон // Социологические исследования. – 1992. – Режим доступа до ресурсу: <http://socioline.ru/pages/r-merton-sotsialnaya-struktura-i-anomiya>.
3. Решетников Ф.М. Современная американская криминология / Ф.М. Решетников. – М.: Юридическая литература, 1965. – 171 с.

ВАСИЛЮК Н. П.

студентка 3 курсу спеціальності правознавство ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна

ЮРИДИЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Перш ніж розглядати юридично-психологічні аспекти допиту неповнолітніх, вважаємо за необхідне зазначити, що відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК неповнолітня особа – це малолітня особа (дитина до досягнення нею чотирнадцяти років), а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. За чинним законодавством України кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16 років. Але за ч. 2 ст. 22 ККУ особи, що вчинили злочини у віці від 14 до 16 років, підлягають кримінальній відповідальності за окремі злочини, визначені Особливою частиною Кримінального кодексу України [3].

В цілому саме положення ст. 224 КПК застосовується для проведення допиту таких осіб незалежно від їх процесуального статусу (свідок, потерпілий, підозрюваний). Набуття неповнолітнім цивільно-правової дієздатності у повному